

16648

16648

KUNGL. UNIVERSITETETS BIBLIOTEK

UPPSALA

Landsmålsarkivet

Dalsland

Riggårds an

Aronsson, Maria. 1944.

ULM 14: s frågel. 24. 25 Jakten och
fiskets betydelse för hushållningen.

12 H. 4e

16648

Svar till Landsmålsarkivets fråge-
lista N. 25.

Jaktens och fiskets betydelse för hushållningen.

Varken jakt eller fiske har spelat någon särdeles stor roll i folkhushållningen. Jakt har visserligen förekommit men det har väl i främsta rummet varit i syfte att utrota rovdjur samt för skinnens skull. Det var näst ungdoms unga pojkar som sysslade

ULMA 16648. Maria Aronsson. 1944
DLS. RÅGGÅRD
Frgl. M 25

med jakt och fågelfångst
Min mor talade om att hen-
nes bröder och deras jämn-
åriga kamrater gjerade
vilt av alla slag både hare
grävling och fågel. De var
dock inte så mycket för det
köttet utan det fick poj-
karne sälja. Det var då ej
något förbud på varken
att sätta ut snaror eller
att jaga i vilka skogar
man ville. Senare blev det
förbjudet att sätta ut snaror
och så blev det förbjudet
att jaga i bolagens skogar

ULMA 16648. Maria Aronsson. 1944
DLS. RÅGGÅRD
Frgl. M 25

I de enskilda skogarne jagades dock av vasa som helst men det var endast s. k. "kalvherrar", som hade tid och lust med sådant och så kunde det vara någon yngling som låte sig bösa som han ville prova. De djur som jagades här voro råvar och harar. Någon gång kunde det hända att det blev ett råddjur som blivit jaktbyte. Sv. fåglar var det hökar och kråkar som jagades dels för att skydda hänsen, dels för skottpengarna.

ULMA 16648. Maria Aronsson. 1944
DLS. RÅGGÅRD
Frgl. M 25

När det blev skottfångar från
när och andra rovdjur och
rovfåglar så blev det också
flera att jaga. För omkring
55 eller 60 år sedan började
många herrar jaga älg i bo-
lags skogarna under den tid
det var tillåtet och då lärde
dessas ynglingar sin drevkar-
lar och sedan lärde dessa
sig sin att också jaga och
så men någon så stor bety-
delse för hushållningen har
jakten inte fått eller haft.
Kött av vitt har inte haft
någon särdeles efterfrågan

ULMA 16648. Maria Aronsson. 1944
DLS. RÅGGÅRD
Frgl. M 25

av husmädskarne. De har an-
sett de lamna boskapsdjurens
kött bättre och smakligare
så att om någon skjutit nå-
got vitt har han ofta sålt
det och i stället köpt kött av
Lamna djur

De skinn av vilda djur
som allmogem har använt
var skinnen av grävling
Lice jaktvästar och älg-
hudar Lice slädfällor. Has-
lassar Lice krispenslar har
man även använt och i
skolan hade vi en haslass
Lice den svarta Lavlan

6

Det man skattade mest av
fågeln var fjädern. Alla
förmögna moror ville ha
goda fjäderbolstrar och
dynor i sängarna. Wingarne
tillvarasogs för att ha att
sopa upp mjöl, och vackra
fågel-fjädrar gömde man att
ha i halmtoronerna som
skulle hänga över bordet
till julen.

Sådan var jaktten för
75 a 80 år sedan. Den är
nu mycket förändrad liksom
folkets smak för det
vilda köttet. Nu jagas det

73

Så snart jakten är lovlig.
Om skogsägaren ej själv är
skytt så finns många som
vill arrendera hans jaktmark.

ULMA 16648. Maria Aronsson. 1944
DLS. RÅGGÅRD
Frgl. M 25

Fisken var inte heller något
som lånade nödan. Här
var inte några fiskerätten
Den fiske som användes i
hess hållen köptes. Lillen
köptes saltad mest i Hal-
den. I Udderalla plögade
man vid fiskemarkna-
derna om hösten köpa fisk
för vinterbehovet. Där köp-
tes saltlång och lutfiske
i mängd. Åren 1880 - Lill
fram mot 1900 fångades en
mycket stor sill på väst-
kusten och då för folk här-
ifrån dit och köpte stora

Lass. En del av den insatta-
des för att sedan användas
i hushåll. En del kokades
eller stektes färsk och den
minsta och sämsta kokades
åt svin och kreatur.

Den Lorra fisken. "Lutfis-
ken" Lutfades och användes
inte endast om julen utan
hela vintern. Den kokades
och äts till potatisen med
mjölkksås eller kunde den
användas som fiskesallad eller
fiskpudding. Skivorna av lut-
fiske användes som klasm-
del till kaffe.

ULMA 16648. Maria Aronsson. 1944
DLS. RÄGGÅRD
Fgl. M 25

10
Wid kalasen användes salt-
långa. Det var lungen att
ha en rätt av denna fisk.
Den användes antingen i
vackert skurna bitar till
potatis eller som fiskpudding

Den salta sillen var dock
den fisk som mest användes.
Den var en daglig rätt un-
der vintern. När bonden
från hästen var till "byn", Hal-
den med smöret köpte
han en lamma sill. Den äts
antingen spicken eller
stekt från gräd till potatis. X

Vid en kvarn här som hörde
 Lill gårdarne Ringelanda
 och Åkerud hade man en
 "ålbista" vare man fångade
 ål. Demna delade sedan de
 bänder som voro egare i kvarn
 faller emellan sig men de vo-
 ro inte alls roga med fisken.
 Många ål den inte alls. Den
 var ju kusin Lill ormen, men
 vad de voro mest för var ålens
 skinn. Det var riktigt nyttigt
 Lill remmar att binda ihop
 slagor "präglar" när man träs-
 kade. När man hade "kurra"
 det band som band ihop de

ULMA 16648. Maria Aronsson. 1944
 DLS. RÅGGÅRD
 Frgl. M 25

12

De två decennerna "handvagn", och "slag-
vagn" på präjlet gick det lätt
att träcka. Skottim var även bra
Lite andra kemmar fisksmåttar
sann mycket är annat.

Räggård den 1 April 1944.

Maria Aronsson

ULMA 16648. Maria Aronsson. 1944
DLS. RÄGGÅRD
Frgl. M 25